

I
N
F
O
R
M
A
T
I
O
N
S
B
L
A
D
E
T

Slovenska zveza na Švedskem

ISSN 1651-8292

Informativno

GLASILO

INFORMATIONSBLADET

Jesen/Höst 2005

Št./Nr 12 Letnik/Årgång 4

Slovenska riksförbundet i Sverige

I
n
f
o
r
m
a
t
i
v
n
o
G
L
A
S
I
L
O

Informativno GLASILO / INFORMATIONSBLADET

Št. / Nr 12 Letnik / Årgång 4

**Izdajatelj / Utgivare: Slovenska zveza na Švedskem
Svenska riksförbundet i Sverige**

Naslovna slika / Uppslagsbild:
Počitnice pri babici Angeli Budja, v Prlekiji, julija, 2005

Vir: Foto Hilena Molin

VSEBINA

INNEHÅLL

3	Uvodna beseda	Inledningsord
4	Slovenska zveza	Svenska riksförbundet
5	Novice iz društev	Föreningsnytt
19	Vaša pisma	Era brev
22	Reportaže	Reportage
26	Mladi mostovi	Unga broar
33	Naša cerkev	Vår kyrka
33	Aktualno	Aktuellt
48	Naslovi	Adresser

Glavni in odgovorni urednik/izdajatelj — Huvudredaktör/ansvarig utgivare:
Augustina Budja (-stina)

Člana redakcije - Redaktionsmedlemmar
Jožef Ficko / Ciril M. Stopar Tehnični urednik/Tekniker: **Zvonko Bencek**
Lektor: **Danni Stražar**

Naslov uredništva: **Augustina Budja**
Hantverkargatan 50
261 52 LANDSKRONA
Tel. **0418– 269 26**
Elektronski naslov/ E-post: **budja @bredband.net**

Prispevke pošljite na zgornji naslov do 15. novembra, 2005

**Skicka era bidrag till Informationsbladet senast
den 15 november 2005**

Jesen - bogata s pridelki, zemlja gre k počitku, ptice se selijo na jug, v Sloveniji se bliža trgatev, v gozdovih zorijo kostanji....

Naše misli se mudijo na domačih livadah, travnikih in gozdovih, spominjamo se mladih dni, ko smo uživali ob preobilici pridelkov s polj in vrtov.

Šolska vrata so se spet odprla na stežaj, učilnice so sprejele otroke, mladino in odrasle, da se jim izpolnijo ukaželjne sanje... Na Švedskem prirejajo Slovenci v okviru društev »vinsko trgatev«, ki ponazarja trgatev v domačih vinogradih.

Bogato jesensko bero svojim bralcem želi

uredništvo Informativnega GLASILA

SONETJE NESREČE - O, Vrba!

France Prešern, švedski prevod Alfred Jensen, 1895

O, Vrba! Ljuva fadershem, som givit
Mig barnafröjdens omedvetna lycka!
O, hade kunskapstörst ej kunnat rycka
Mig därifrån och ut i världen drivit!

Ej hade då dess ormtand sönderrivit
All sällhet, som mitt hjärta ville trycka!
Ej tvivel då mitt sinne kunnat stycka,
Och inre stormars lekboll jag ej blivit!

Jag skulle funnit då – ack, mycket gärna! En
trofast kvinnas arbetsamma händer – En
hemgift, saknad hos förmögen tärna.

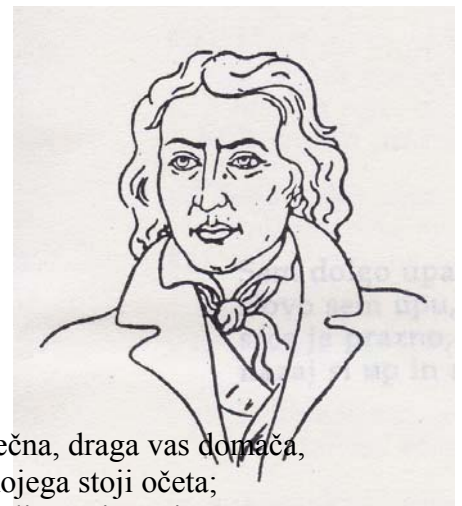
Min farkost skulle plöjt vid lugnas stränder,
Och helge Markus skulle vetat värna
Från hagelstorm min teg, mitt hus från
bränder

O, Vrba, srečna, draga vas domača,
Kjer hiša mojega stoji očeta;
Da b' uka želja me iz tvojga sveta
Speljala ne bila, goljfiva kača!

Ne vedel bi, kako se v strup prebrača
Vse, kar srce si sladkega obeta;
Mi ne bila bi vera v sebe vzeta,
Ne bil viharjev notranjih b' igrača!

Zvesto srce in delovno ročico
Za doto, ki je nima milijonarka,
Bi bil dobil z izvoljeno devico;

Mi mirno plavala bi moja barka,
Pred ognjem dom, pred točo mi pšenico
Bi bližnji sosed varoval – svet Marka.

Predsednik ima besedo...

Skoraj smo že pozabili, kako lepo je bilo na dopustih in morda bomo še v jeseni izrabili tistih nekaj prostih dni. Tisti, ki so upokojeni, v domovino raje potujejo v sredini avgusta ali začetku septembra, ko sonce ni več tako vroče in ker se želijo udeležiti trgatve.

Pikniki so že za nami, priprave na razne aktivnosti v slovenskih društvih pa so stekle že konec avgusta. Organizirali bomo krožke, začeli z jesenskim delom slovenskega dopolnilnega pouka za otroke, obenem pa bomo začeli z načrtovanjem vinskih trgatav in martinovanja. Skratka, pred nami je spet veliko dela in v upravnih odborih bo ponovno treba zavihati rokave.

21. oktobra bo prišel na Švedsko gostovat priznan oktet Suha iz slovenskega zamejstva v bližini Pliberka na Avstrijskem Koroškem. Z njimi bo prišel tudi ansambel Podjunski Trio. Predstavili nam bodo zamejsko, torej koroško- slovensko kulturo. Gostovanje na Švedskem bodo zaključili v Stockholmu 27. oktobra.

Prosimo vas, da slovenska društva s podporo Slovenske zveze omogočite nastope naših cenjenih gostov v navedenem obdobju v večjih mestih na Švedskem.

Kot ste najbrž že sami opazili, smo letos in tudi v preteklih letih izgubili precej delovnih članov v slovenskih društvih. Nekateri je Bog poklical k sebi, drugi pa se odseljujejo v Slovenijo, ko dobijo pokojnino ali ko dobijo priložnost. Zato prosimo prav vse člane, da posredujete pri svojih prijateljih in vaših otrocih, da postanejo člani slovenskih društev, kajti njihovo pomoč bomo še kako potrebovali v prihodnjih letih.

Pomagajte nam, da se včlani čimveč druge in tretje generacije Slovencev na Švedskem. Če želimo dobivati kakršnokoli podporo švedskih oblasti, moramo imeti najmanj 1000 članov. Švedske oblasti naših otrok, starih do 6 let, ne priznajo za enakopravne člane in zato nihamo na številki približno 1050 članov.

Veseli smo, da se je spet pojavilo zanimanje za dopolnilne šole slovenskega jezika za otroke, saj si tretja generacija spet želi učenja slovenščine. Slovenska zveza bo društvom pomagala z navodili, kako naj začno s takšno dejavnostjo in kam naj se obrnejo za ekonomsko pomoč in material.

Dobrodošli v jesenski del aktivnosti slovenskih društev, prireditelj pa se udeležujte v čim večjem številu, dokler jih še imamo in smo pridni ter delovni.

Želim vam prijetno jesen!

Ciril M. Stopar

Ciril Stopar

Slovenska zveza na Švedskem

Vabilo na enodnevni seminar za arhivarje v slovenskih društvih

Nekje v sredini novembra bo Slovenska zveza organizirala enodnevni seminar za arhivarje v slovenskih društvih na Švedskem. To bo že drugi seminar, na njem pa bomo pokazali teoretično in praktično delo v arhivu.

Vse zainteresirane, ki bi radi prostovoljno pomagali z delom v društvenih arhivih, vabimo, da se prijavijo upravnemu odboru svojega društva, ki vas bo prijavil tajništvu Slovenske zveze. Znano je, da so društveni arhivi precej zanemarjeni in da bo potrebno vložiti veliko prostovoljnega dela, da ohranimo društveno zgodovino za naše vnuke in pravnuke.

Vprašanja o podrobnejših informacijah pošljite na e-naslov:

slovenska.riksforbundet@telia.com ali pa pokličite na telefon: 0457 – 771 85.

Piril M. Štopar

NOVICE IZ DRUŠTEV

FÖRENINGSNYTT

SLOVENSKO DRUŠTVO

V STOCKHOLMU

Vabilo

Slovensko društvo v Stockholmu Vas vabi na izlet v

Julita gård (južno od Katrineholma)

Julita nudi zanimivosti in razvedrilo za vse! Botanični vrt, zbirko domačih živali ter ročnih del in še kaj. Na ogled je tudi velika graščina in narava pri jezeru Öljaren.

Odpotujemo v soboto, 11. junija ob 8. uri. Iz Julite se bomo vrnil ob 16. uri. Vožnja traja približno tri ure v eno smer. Cena vožnje še ni znan, ker je le-ta med drugim odvisna tudi od števila udeležencev.

Podrobnejše podatke in eventualne spremembe bomo takoj sporočili vsem prijavljenim.

Zainteresirane prosimo, da se čimprej prijavijo na naslov zavrel@bredband.net (tel: 08-85 72 59) ; anton.kisovec@telia.com (tel: 08-711 772 88) ali Ani Zupančič na telefon 773 07 87.

Vljudno vabljeni!

Baliranje v Olofströmu

V Olofströmu balinamo že skoraj 10 let. V letu 1995 so društvene aktivnosti zelo stagnirale, in ko sem kot novi - stari predsednik leta 1996 prevzel društveno krmilo, sem predlagal dve stvari. Če želimo pridobiti nove člane in obdržati stare, moramo uvesti nove aktivnosti, ki bodo zanimive za vse. Prva takšna stvar je bila društveni časopis, ki zdaj že deseto leto dobro deluje, druga pa balinarska sekcija, v katero so dobrodošli vsi, tako stari kot mladi. V ta namen smo kupili nove krogle, ki nam jih je prinesel Lucijan iz Trsta. Z bratom Jožetom sva navdušena balinarja že od mladih dni. Doma sva večkrat ob večerih balinala in se tega nikoli nisva naveličala, dokler sva bila oba še popolnoma zdrava. Zdaj pa preneševa največ tri - štiri tekme, potem pa dolgo časa sediva in počivava.

- 1) *Libero je poskrbel za zabavo.*
- 2) *Lennart in Gertraud sta stalna gosta.*
- 3) *Emil in Britt-Marie uživata.*
- 4) *Ciril servira svoji tašči.*

Za baliranje sva torej navdušila tudi

druge člane, kajti Primorci so bili tega tako in tako navajeni že od doma. Začeli smo se udeleževati Balinarskega turnirja v Halmstadu in bilo je moč opaziti, da je bilo naših članov na teh prireditvah vedno veliko. Pri balinanju je včasih zmaga pomembna, drugič pa spet ne. Če med seboj tekmujejo društva, je konkurenca res velika, če pa igramo v Olofströmu, Kallinge ali Barnakälla, potem igramo samo zaradi veselja in z namenom, da se družimo.

Tako torej že deseto leto balinamo na treh društvenih piknikih.

1) Po okusnem prigrizku se prileže ples. 2) S prijatelji je lepo delati. 3) Pogovor nas povezuje. 4) Jože Stopar je odličan balinar. 5) Balinarji se pripravljajo na tekmo.

Tudi letos smo v Olofströmu želeli balinati, čeprav je manjkalo 6 balinarjev, ki so bili bodisi bolni ali na dopustih. Petnajst minut pred začetkom turnirja se

je vtil močan dež, tako da smo pobegnili v društvene prostore, kjer smo ob kavi in pecivu dve uri in pol čakali, da se je malo zjasnilo. Med tem časom so nam pobegnile tudi naše žene in se z dežniki v rokah napatile na veliki semenj, ki je ravno tiste dni potekal v Olofströmu. Preostali moški smo se odpeljali na veliko ograjeno balinišče v Olofströmu, kjer smo z veseljem igrali do večera, ko nas je

lakota spet prignala nazaj v društvene prostore. Med nami so bili tudi člani druge generacije. Imeli smo tudi poseben

dogodek, ko smo med nas z veseljem sprejeli novega člana, Rafaela Rampreta. Seveda smo ta dogodek potrdili tudi z dobro kapljico in večerjo.

Piknik in srečanje v Kallinge

1) in 2)
Balinanje v
slov.
društvu
Slovenija v
Olofströmu
je zelo
priljubljen
šport.

Nekaj dni pred tem piknikom je prišel z dopusta v Izoli naš prvi balinar Jože Stopar in s seboj prinesel nove krogelje za balinanje. Prvih osem krogel je bilo namreč premalo, ko pa je vedno toliko ljudi zainteresiranih za to igro. Tako jih imamo

sedaj šestnajst krogel. Jože nam je povedal, da je skoraj vsak dan po nekaj ur balinal v Izoli z upokojenci in si tako pridobil veliko kondicije, predvsem pa je poudaril, da so igrali na zelo lepem

in ravnem balinarskem igrišču.

Torej: balinali smo, dobro jedli in se družili, pa še lepo vreme smo imeli. Tokrat je bila pokrita veranda prazna, kajti najlepše je na zelenem vrtu, obdanem s cvetjem. Libero nam je igral na harmoniko, mi pa smo prepevali pozno v noč.

Slovenska dopolnilna šola za otroke v Olofströmu

4. junija smo imeli zadnji dan šole slovenskega dopolnilnega pouka. Z otroki smo to tudi primerno proslavili, saj smo se med tem časom med seboj dobro

spoznali. Najbolj všeč jim je bilo učiteljevo masiven in močan motor, na katerem so najrajši sedeli. Dogovorili smo se, da bomo v septembru nadaljevali s slovenskim dopolnilnim poukom.

Obiskal nas je tudi nekdanji predsednik Starc Milan, ki ima v šoli tudi svoje vnuke.

Likovna sekcija

Posnetek v društvu

V avgustu, je spet zaživila zelo pridna likovna sekcija. Ob nedeljah ali pa ob sobotah rišejo in se družijo. Svoje delo opravljajo zelo resno in profesionalno, tako da smo na

njih zelo ponosni. Likovna sekcija in Slovenska šola sta včlanjeni v ABF-ov spisek krožkov. Likovna sekcija pripravlja naslednjo likovno razstavo, ki bo v soboto, 22. oktobra v prenovljenem Jämshögs Medborgarhus.

Obisk predsednika v Ljubljani in Sori pri Medvodah

V Sloveniji sem kot predsednik skupaj z ženo obiskal ministrstvo RS za šolstvo in Zavod za šolstvo, kjer sem iskal pomoč pri organizaciji slovenskega dopolnilnega pouka na Švedskem. S seboj na Švedsko sem odnesel velik kup knjig, ki jih bomo uporabili pri slovenskem pouku. Prav tako sem v Mladinski knjigi nakupil precej knjig, pripomočkov in poučnih slovenskih filmov za otroke.

Zvečer smo - kot ponavadi - obiskala prijatelje iz KUD Oton Župančič iz Sore. Lepo je obiskati stare prijatelje, s katerimi se poznamo že 20 let. Pri predsedniku KUD OŽ v Sori, prijatelju Franceljnu Plešču, je zmeraj pristrčno in prijazno. Prav tako smo obiskali tudi nekaj drugih znancev v tej vasi. Podarili so nam DVD zapis njihovega zadnjega obiska pri nas v Olofströmu.

Na žalost se nisva mogla odzvati vabilu župana občine Medvode na sobotni občinski praznik, ker smo že imeli dogovorjen naslednji sestanek v slovenskem društvu na Reki na Hrvaškem, smo se mu pa iskreno zahvalili in mu poslali pristrčen pozdrav.

PLAN DELA V LETU 2005

- ◇ 3. septembra, Srečanje starejših Slovencev in slovenski piknik v Barnakälla pri Bromölli.
- ◇ 22. oktobra, Vinska trgatev 05. KONCERT zamejskega koroškega okteta Suha in plesni večer z orkestrom Podjunki Trio iz Avstrije v novi plesni dvorani Jämshögs Medborgarhus.
- ◇ 22. oktobra, razstava likovne sekcije v Jämshögs Medborgarhus.
- ◇ 30. oktobra, slov. sv. maša v ob 11.00 uri Olofströmu, v Nybru ob 16.30 uri.
- ◇ 17. decembra sv. Miklavž za otroke in praznovanje božičnih praznikov.
- ◇ Slovenska šola za otroke vsako drugo nedeljo.
- ◇ Ob nedeljah ob 16.15 uri, krožek likovne sekcije.

UO KD Slovenija

Ciril M. Stopar

Pouk slovenskega jezika vodi Ciril Stopar.

- 1) »Zdaj sem pa jaz na vrsti da se peljem!«
- 2) Učenci slovenskega jezika po pouku
- 3) V ospredju so Alicia, Mike in Sebastian, v ozadju Erik in Alexander

Kulturno društvo SLOVENIJA

iz Olofströma vas vabi na

KONCERT

Okteta Suha

in

Vinska trgatev 05

igra ansambel

Podjunski Trio

vabimo vas tudi na

Razstavo slovenskih likovnih umetnikov

v Jamshögs Medborgarhus

v soboto 22. oktobra 05

Začetek koncerta ob 19.00 uri

Otvoritev likovne razstave ob 18.00 uri

ZA JEDAČO, PIJAČO, LOTERIJO IN SLOVENSKO-KOROŠKO PESEM TER VESELO RAZPOLOŽENJE BO POSKRBLJENO.

Prisrčno vabljeni!

OSMRTNICA Pretreslo nas je sporočilo o nenadni in nepričakovani smrti naše nekdanje zveste, požrtvovalne in delovne članice društva, Zvonke Fele. Težko je najti besede tolažbe in izreči sožalje njenim najbližjim: možu Ivu, sinu Matjažu z družino ter hčerki Alenki z družino.

Zvonka in celotna družina Fele so bili ena od gonilnih moči v društvu "Ivan Cankar"; Zvonka je, poleg vsega raznovrstnega društvena dela, bila tudi dolgoletna kulturna delavka (kulturni referent) društva; še posebej se je posvečala mladim in jih vodila.

Pred nekaj leti sta se z možem Ivom preselila nazaj v Slovenijo, v Prevalje na Koroškem, v rojstni kraj Zvonke. Tam sta si uredila prijeten dom in tako se jima je uresničila vroča in dolgoletna želja. Zvonka nam bo ostalo v toplém spominu, njenim bližnjim pa izrekamo iskreno sožalje, naše misli bodo ostale z vami.

Člani društva Ivan Cankar, Halmstad

Branko Jenko

Folklorna skupina, Halmstad, 1985

Författar detta brev en regnig dag efter 14 dagar med 30 graders värme och sol. Så nu är det väl ingen som har anledning att klaga på den svenska sommaren.

Följande händer framöver:

Utflykt till Drottningholms slottsteater.

Som vi meddelade i förra Nyhetsbrevet kommer visningen av den unika teatern från 1766 att ske för oss lördagen den 20 augusti 2005. Vi samlas kl 14.00 vid teatern. Du kan anmäla dig till Lojze Hribar tel. 08-7121162, senast en vecka förre visningen. Föreningen betalar guidningen och vi själva entrén (60 kr /vuxen, barn gratis). Efter visningen har vi picknick i det gröna. Ta med en filt, föreningen bjuder på kaffe och kaka.

Missa inte besöket. Teatern är med på UNESCO:s värdsarvslista.

Klassisk konsert i slutet av september.

Kvintetten APITO från Slovenien kommer vid två tillfällen att hålla konsert i Stockholm.

Fredagen den 23 september 2005 kl 12.00 blir det lunchkonsert i St.Clara kyrka och lördagen den 24 september 2005 kl 15.00 i Sofia kyrka. Fritt inträde.

Ta tillfället i akt och lyssna på unga och begåvade musiker från Slovenien.

Konserterna arrangeras med hjälp av Kulturministeriet i Slovenien.

Maksim Gaspari utställningen

I samarbete med Slovenska Ambassaden i Stockholm samt Kulturministeriet i Slovenien kommer föreningen att anordna en utställning som visar alster av slovenska konstnären Maksim Gaspari. Hans konst presenteras i form av vykort och beskriver slovenernas folkliv under tiden vid förra sekelskiftet. Utställningen kommer att pågå i Postmuseet i Stockholm mellan 15. och 18.december. Vi kommer med mer information i nästa Nyhetsbrev.

Nästa År (2006) kommer vi att fira

Slovenien blev självständigt år 1991. Då bildades vår förening. Nästa år firar vi 15 årsjubileum. Detta gör oss anledning att träffas och fördjupa vår vänskap.

Besök gärna vår hemsida där du kan hitta mer information:

www.algonet.se/~svenslov

Ha det så bra!

Hälsningar

Stanislava Gillgren

Spet je zadišalo po jeseni. Kakšnih posebnosti čez poletje v društvu Orfeum nismo imeli.

Pouk slovenskega jezika

Otroci – mladina - odrasli

Na jesen nameravamo v okviru društva spet organizirati slovensko šolo, pouk kulture, zgodovine, petja itd. Tokrat bo pri pouku pomagala tudi Danni Stražar, študentka iz Ljubljane.

Naprašamo starše, da se prijavijo, oziroma da k posameznim tečajem prijavijo svoje otroke na tel. 0418 26926 ali po e-pošti:

orfeum@bredband.net do 10. septembra, ko boste vedeli, kako bodo razporejene ostale aktivnosti vaših otrok. Predlog za pouk slovenskega jezika: Ob sobotah ob 10 – 13. ure. Dobrodošli sicer z lastnimi predlogi. Tudi odrasli so dobrodošli, v posebno skupino seveda.

Slovenska språket

Barn – ungdommar – vuxna!

Till hösten planerar vi att återuppta och komma igång med kurser i slovenska: språk, kultur, historia, sång, mm. En av ledarna blir Danni Stražar.

Vi ber föräldrarna att anmäla sina barn, ungdomar och kanske även sig själva till dessa kurser – en eller flera. Anmälan kan ske på tel 0418-269 26, e-post: orfeum@bredband.net. Förslagsvis kommer kurserna att gå på lördagar under dagen, t ex mellan kl 10 – 13. Föräldrar, kom gärna med egna förslag. Välkomna!

*Na sliki sta dve skupini sester Budja:
V ozadju: Gabrijela, Olga in Gusti, v ospredju:
Lenka, Anne-Marie In Dora, Gustine hčerke*

*Darinka Berginc in Danni Stražar
Landskrona, v maju, 2005. Foto Z. Bencek*

NOVA KNJIGA NA ŠVEDSKEM (2005)

AUGUSTINA BUDJA

Slovenci na Švedskem

Avtor dokumentarne knjige- monografije v slovenskem jeziku je: **Avguština Budja.**

Monografija

SLOVENC NA ŠVEDSKEM

OKVIRNO
ZGODOVINSKI
PREGLED

SLOVENER I SVERIGE

Ena globalizacijskih posledic

Knjiga obsega 540 strani. V njej je opisano delo v društvih, versko življenje, delo Slovenske zveze, intervjuji, reportaže, statistična obravnava o številu Slovencev na Švedskem ter še in še. Teksti so ilustrirani s številnimi fotografijami v črno-beli tehniki. Zajeta so vsa slovenska društva na Švedskem ter vsi znani literarni in kulturni ustvarjalci slovenskega porekla. Slovenska zveza je letos v aprilu podarila vsem slovenskim društvom po eno knjigo. Knjigo si lahko ogledate v vaših društvenih prostorih ali pa pri predstavniku društva.

Cena za izvod je: 400 sek (+ poština, 60 sek). Knjigo lahko naročite na tel.: **0418- 296 26**, e-naslov: budja@bredband.net ali pri predsedniku Slovenske zveze, Cirilu Stoparju. **Knjiga SLOVENC NA ŠVEDSKEM je primerna, da najde pot v vsak slovenski dom na Švedskem. Se priporočamo!**

Ilko Stopinšek, Olga Budja, Milena Černec in Marija Novak: v Landskroni - Midsommar, 2005

Dragica Kolarec, Zvonko Bencek, Justin Hvala, Milan Kolarec, Jelka Karlin in Gusti Budja

Srečanje med predstavniki občin Landskrona in Ribnica

Letos, 3. septembra, bodo predstavniki občine Landskrona obiskali tradicionalni, po vrsti že trideseti Ribniški sejem v Ribnici. Pred tem je tričlanska delegacija iz občine Ribnica obiskala Landskrono v zvezi z otvoritvijo muzeja Tycho Brahe na otoku Ven. To je bilo zadnji teden v aprilu. Pri otvoritvi muzeja je bila navzoča tudi švedska prestolonaslednica, princesa Viktorija.

Občini Ribnica in Landskrona sta povezani že od leta 2000, v zvezi s sponzorstvom video-projekta vokalnega terceta »Sestre Budja« z naslovom GLASBENI MOSTOVI (2000/01). Od tedaj se je izmenično zvrstilo že nekaj študijskih obiskov med obema občinama, pri katerih kot povezovalke in prevajalke sodelujejo tudi sestre Budja, Slovenke iz Landskrone.

Na letošnjem sejmu v Ribnici bodo sestre vokalno nastopile tudi v kulturnem delu programa.

Jesenske aktivnosti

V okviru društva Orfeum pripravljajo v jeseni izvesti kar nekaj pomembnejših projektov: poleg raznih tečajev nameravajo posneti še eno zgoščenko ter izdati nekaj knjižnih del. V upanju na uspešno delo vsem lep pozdrav!

1) Daglilja som blommar på natten 2) Familjen Tuomainen med Tobias i Danmark, Korsör. Vi hälsar på Paula och Trötters familj i deras nya segelbåt och tar oss ett dopp. (Dora T)

Karneval v Landskroni, 2005

1) Ob nastopu Landskrončanke, švedske pevke Siw Malmkvist, je bila dvorana polna. 2) Srečanje

Vreme je bilo sončno vse štiri dni, kar je trajal karneval... Mnogo veselih obrazov in nepričakovanih srečanj.

1) Iztok in Nana Bernardi

2) Lenka Molin in Victor, Kerstin in Leopold Karlin, po sledovih karnevala en teden pozneje, v Landskroni, 2005

Karnevalski dogodki in srečanja, Landskrona, 2005

Under tiden: 1) Ett kärt minne från Prlekija, juli 2005. 2) Vi besökte Lipica och lipizzanerhästarna. 3) Škocjanske jame nudijo obiskovalcem čudovito naravo!

**1) Det är härligt vid Adriatiska havet!
2) Här bland bergen känner man sig liten...!
3) Efteråt, vid återkomsten till Sverige: Kalaset, Annie Karlin firar sin 10-årsdag (juli, 2005)**

Vi gratulerar alla födelsedagsfirare!

Pismo iz Slovenije

Letošnje poletje je v Sloveniji čudno; od napovedi, da bo temperatura ves julij in avgust ves čas nad 30 stopinj C, ni ne duha ne sluha. Konec julija smo preživeli en teden pasjih dni, ko smo se potili pri 35 stopinjah C, prej in potem pa sta nas pestila oblačnost in deževje, pomešana z nevihtami in lepimi dnevi. Kot slišim, tudi na Švedskem ni bilo kaj prida bolje.

Trenutno je Slovenija na dopustu. Tukaj vlada politično zatišje razen kakšnih majhnih aferic, ki jih izvohajo in zakuhajo novinarji. Janševa vlada je zamenjala vladne uradnike in jih nadomestila s "kompatibilnimi", kot se je izrazil pristojni minister. Zdaj pa se je lotila nadzornih odborov v podjetjih, kjer ima država večinsko last. Tisti, ki se spoznajo na upravljanje podjetij, opozarjajo na preveliko vnemo pri menjanju vodilnih ljudi, ker vodenje podjetja ni stvar politikov ampak ekonomistov, torej ljudi, ki se na to spoznajo.

Po enem letu članstva v EU ljudje ugotavljajo, da se življenje ni kaj dosti spremenilo. Pa vendar; inflacija je nižja kot kdajkoli prej in Slovenija je menda na dobri poti v evropski monetarni sistem in prevzem evra, kar naj bi se zgodilo leta 2007. Takrat naj bi začela veljati tudi schengenska meja, ko naj bi znotraj celotne EU ne potrebovali več potnih listin, ampak le osebne izkaznice. A to je v današnjih časih terorističnih akcij najbrž velik vprašaj.

Slovenija bo prvo polletje 2008 prevzela predsedstvo EU in se je na to že začela pripravljati. V delo bo vključenih 1800 ljudi in takrat bo, pravijo, Ljubljana pokala po šivih, kajti večina glavnih zasedanj in sestankov naj bi se dogajala v glavnem mestu. V zadnjih tednih se pred našimi očmi odvija nekaj agonij slovenskih tovarn. Revizija je pokazala, da so vodilni v Steklarni Rogaška med letoma 2000 in 2003 ustvarili za 12,6 milijarde tolarjev dolgov. Denar je poniknil neznanu kam. Vodilni so prirejali podatke, zavajali banke in poneverjali. Tudi denar, ki ga je država namensko nakazala za obnovo dotrajanih peči, je izginil, država pa ni imela nobene kontrole, kako je denar bil uporabljen. Zgodba se še odvija.

Tudi v Industriji usnja Vrhnika, ki je bila v socialističnih časih največja tovrstna industrija na Balkanu, se odvija tragedija, čeprav drugačna. Tu je država večinski lastnik, ki pa se že leta odloča in se ne more dokončno odločiti, kaj bi s tovarno, ki ustvarja izgubo. Pred kratkim je delavcem, še tistim 660, kolikor jih je ostalo od 4000, prekipelo, ker niso dobili junijske plače. Opozorilno so stavkali, država pa je končno prišla na dan z besedo: ali tovarno v stečaj in na cesto vseh 660 delavcev, kar bo za Vrhniko socialna bomba, ali pa bo poiskala strateškega partnerja, ki pa ga itak neuspešno išče že tri leta.

Slovenske ceste so zasičene z dopustniki iz Italije pa tudi iz Nemčije, ki se vozijo na morje na Hrvaško oziroma se vračajo domov. Problem je predvsem odsek od Kopra do meje s Hrvaško, kjer še ni avtoceste. Ob prometnih konicah ob sobotah in nedeljah se potniki vozijo po tem, nekaj nad 20 km dolgem odseku tudi po nekaj ur.

V teh poletnih dneh se kljub muhastem vremenu v številnih krajih po Sloveniji odvijajo raznorazni festivali. Najbolj znana sta Ljubljanski festival, kjer nastopajo svetovno znani operni in koncertni umetniki, in mariborski Lent, ki je bolj pestre narave. Oba vsako leto privabita številne obiskovalce, ki si lahko potešijo slo po kulturi tudi z obiskom na številnih drugih prireditvah po Sloveniji.

Rada Pišler

Pismo iz Kanade

New Swing Quartet v Gradcu osvojil pomembni nagradi /
2005

Torek, 26. julij,

Gradec (Avstrija) - New Swing Quartet iz Slovenije je na 5. mednarodnem tekmovanju glasbe a capella "Vokal Total" v avstrijskem Gradcu osvojil dve prestižni nagradi v kategoriji gospel: prvo nagrado strokovne žirije Pevske zveze, ki je organizator festivala, ter prvo nagrado v kategoriji pevcev gospela in duhovne glasbe (The Ward Swingle Award), je sporočil član ansambla Dare Hering.

New Swing Quartet so v ponedeljek zvečer nastopili v nabito polni koncertni dvorani Dom in Berg, kjer je potekal prvi dan tekmovanja Vokal Total, na katerem se predstavljajo vokalne skupine z vsega sveta, ki gojijo petje brez glasbene spremljave. Večer je bil namenjen kategoriji pevcev gospela.

Strokovni komisiji je predsedoval Ward Swingle (ZDA), profesor glasbe, utemeljitelj posebnega jazzovskega načina petja "scat singing" klasične glasbe (Bach) in ustanovitelj slavnih The Swingle Singers.

New Swing Quartet je nastal leta 1968 v Šentjurju pri Celju po zgledu Golden Gate Quarteta. Danes ga sestavljajo Dare Hering, prvi tenor, Oto Pestner, drugi tenor, Tomaž Kozlevčar, bariton, in Marjan Petan, bas.

New Swing Quartet je v treh desetletjih umetniške glasbene poustvarjalnosti sledil tradiciji belskega in črnškega spirituala, jazz in gospela ter občinstvu po vsem svetu približal pesmi iz baptističnih cerkva ameriškega juga.

Njihova diskografija obsega 40 izdaj programov na različnih nosilcih zvoka in nekaj video kaset. Peli so v koncertnih dvoranah v vseh večjih evropskih mestih, sodelovali na jazz festivalih ter imeli koncerte in nastope v več evropskih TV in radijskih hišah. Leta 2003 je izšla monografija o kvartetu avtorja Draga Medveda.

Ivan Dolenc, Kanada

New Swing Quartet je osvojil 1. (zlato) nagrado strokovne žirije Pevske zveze, ki je organizator festivala.

Strokovno komisijo so sestavljali:

W Michele Weir (ZDA),
Michele Weir (ZDA),
Mathias Becker (Nemčija), in
James Moore (ZDA),

Vir: It, 2005

Čestitke in pozdravi iz Slovenije

Privzgoja našega slovenstva mladini in otrokom

Čestitam vašemu / mojemu društvu KD SLOVENIJA v Olofströmu za 30-letnico obstoja! V tem društvu sem bil soustanovitelj in sem zanj osebno, nesebično, s svojim požrtvovalnim delom in znanjem, čeprav s priokusom vseh grenkob, ki so mi jih srbsko usmerjeni *jugoslovanarji* pustili v grenkem spominu. S trdim delom smo veliko žrtvovali in se izpostavljali ter orali ledino v strupenem političnem okolju, s podtaknjenimi udbaši in izdajalci (danes sem srečen, da sem se boril za pravo stvar - za Slovenijo in pripomogel k osamosvojitvi države Slovenije, to mi je največja čast, da sem bil zraven. Ni mi žal, kljub vsem naporom). Zdaj živim srečno, medtem ko so se drugi skrivali za našimi hrbti, mi pa smo bili najbolj izpostavljeni, lahko bi rekli na prvih frontnih linijah.

Leta 1974 sem bil celo obtožen, ker sem na prvem občnem zboru, ki sem ga sklical za formalno ustanovitev društva, čeprav smo pripravljali prireditve in drugo že od l. 1970, ker sem pri ustanovitvi izrazil zavzetost za samostojnost Slovenije v takratnih svinčenih komunistično teroristično pro-jugoslovanskih časih z vsem trepetanjem od strahu pred UDBO. Ob proslavitvi 30-letnice pa še vabila nisem dobil, rad bi se sicer udeležil take svečanosti. Kot uspešen podjetnik v Sloveniji bi Vam kaj prispeval za tak jubilej, saj sem tudi Göteborgu in drugim. Za slavnost pri vas sem zvedel pozneje po hčerki, ki mi je poslala tudi Informativno Glasilo.

Ne glede na to, kaj je bilo, vas podpiram naprej v domovini preko mojih političnih in drugih kanalov, saj sem tudi tukaj v Sloveniji aktiven predsednik in ustanovitelj organizacije vzporedno z VILLAÄGAREFÖRENING, ki deluje po švedskem sistemu in tako tudi obratno prenašam znanje iz tujine za razvoj Slovenije. Udejestvujem se tudi na mnogih drugih področjih. Marsikateri *pro-jugoslovan* v okviru društva se mi je po osamosvojitvi opravičil za storjene krivice in ovire pri delovanju društva. Na dan priznanja Slovenije so kar množično zlezli iz svojih skritih brlogov in prišli v klubske prostore in ne vem od kod naenkrat vsi ti ljudje, ki so prej bili potuhnjeni in zanikali svojo pripadnost in se delali Švede, Jugoslovane, itd. Čeprav sem prevozil več kot 20 000 km in te ljudi v 70. letih iskal vzdolž in počez, da bi pomagali pri delu društva, nagovarjal sem jih k sodelovanju ter poskušal vzpostaviti razne povezave, mi dostikrat ni uspelo, kajti mnogi niso hoteli priznati, da so Slovenci. Takih je bilo veliko, imen ne bi našteval. Veselilo me je, da so spregledali, tako je prav, sem jih pohvalil in jim oprostil po osamosvojitvi: "Tudi ti si sin ali hči slovenskega naroda" in si dobrodošel/a v skupnost naroda.

Lepo od vas je, da se trudite naprej in da ste aktivni, in veseli me ko berem, da imate preko 200 članov. To vam gotovo omogoča finančne in druge možnosti. Če bi želeli pridobiti kulturnike ali sami nastopati v teh krajih v Savinjski dolini, kjer sem naseljen in delujem, pa bom pomagal v okviru svojih zmogljivosti in kontaktov (žal primanjkuje samo časa), ki jih imam pri županih, poslancih, društvihorganizacijah.....

Zbiram tudi gradivo o zdomstvu na švedskem, ki bi ga v nekaj letih želel pripraviti v obliki zbornika ali knjige, kot npr. za predavanja o boju za samostojno Slovenijo in za razne razstave v Sloveniji, Vesel bom za vse prispevke, ki bi jih lahko uporabil za ta projekt.

Lep pozrav

Milan Starc, dir. European Industrial Engineer

Opomba uredništva: To pismo nam je g. Milan Starc poslal že spomladi. V nadaljevanju pisma je želel dobiti informacije o dopolnilnem pouku slovenskega jezika, saj je njegova hči Lucija, učiteljica iz Nasuma, želela svoje otroke vpisati k pouku slovenskega jezika. Njegova vnuka sta med tem že začela z obiskovanjem dopolnilnega pouka slovenščine v Olofströmu, s tem pa se mu je uresničila želja, da se bosta njegova vnuka, ki živita na švedskem, naučila jezika svojih prednikov.

Obisk pri slovenskem društvu KPD Bazovica v Reki na Hrvaškem

Že v sredini junija smo se odpeljali proti Sloveniji, pot pa nas je vodila preko vzhodne Nemčije. Z nami je bila tudi tašča, tako da smo bili precej težko naloženi. Njo smo pustili pri bratu v Izoli, mi pa smo se kopali in se vozili po Sloveniji in po Hrvaškem. Bili smo navdušeni tudi nad novo avtocesto od Kozine pa do

Skupni posnetek s švedskimi in

hrvaškimi Slovenci
Primorskem.

Kopra, ki nas je varno peljala mimo Črnega Kala na

Vitomir Vitaz, predsednik društva Bazovica

Tisti petek sva se z ženo že zgodaj zjutraj odpravila v Ljubljano, kjer sva si nameravala ogledati tudi trgovine. Toda do tega ni prišlo, ker sva obiskala nekaj slovenskih ministrstev in uradov in se toliko zamudila tam, da sva zamudila tudi obisk na Slovenski izseljenski matici, kjer so že zaprli svoje prostore, ko sva se pojavila tam pozno popoldne. Nakupila sva še nekaj šolskih knjig in učni material ter slovenske otroške filme v Mladinski knjigi, ki jih potrebujemo pri slovenskem dopolnilnem pouku v Olofströmu. Vseh knjig: tistih, ki sem jih dobil na

Ministrstvu za šolstvo in Zavodu RS za šolstvo ter teh, ki sva jih nakupila, je bilo najmanj trideset kg. Da žena ne bi bila preveč huda na mene, ker sva tako zapravila ves dan, sem jo peljal na kosilo, pravzaprav na večerjo v Šestico. Obenem

sem obujal spomine, kako sem tri leta stanoval v Šentvidu in hodil v šolo v Ljubljani. Zvečer sva obiskala še prijatelje, ki jih imamo pri pobratenem društvu v Sori pri Medvodah. Šele pozno ponoči sva spet »odraščala« proti Primorski, utrujena a vesela, ker sva spet srečala prijatelje in znance.

Med tem časom me je – kot nam je povedala tašča - poklicala ženina teta Marta, ki živi blizu Reke na Hrvaškem in izrazila željo njihovega društva, da bi kot uradni predstavnik Slovenske zveze na Švedskem obiskal poznano slovensko društvo KPD "Bazovica" na Reki (Rijeka) na Hrvaškem in da bi naj

se udeležili kulturne prireditve, kjer bo nastopal njihov mešani pevski zbor ter ostale sekcije. Obenem pa bi se pogovorili o sodelovanju in izmenjavi kulturnih obiskov.

Veselica je trajala do dveh

zjutraj...

Kulturno prosvetno društvo Bazovica v Reki je bilo ustanovljeno leta 1947 in so že praznovali 55. letnico obstoja. Svoje ime so si izbrali v spomin na "bazoviške žrtve", ko so fašisti leta 1930 v Trstu sodili vodstvu organizacije TIGR in obsodili na smrt Ferda Bidovca, Frana Marušiča, Zvonimirja Miloša in Alojza Valenčiča ter jih ustrelili na Bazovici pri Trstu. Slovenski dom KPD "Bazovica" ima več kulturnih sekcij: **MePZ (mešani pevski zbor) Bazovica** (na

fotografiji), dramsko skupino, planinsko skupino, folklorno skupino ter dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture. Že neke v sredini petdesetih let so se vselili v veliko, ogromno hišo, ki se imenuje SLOVENSKI

DOM. Sedaj so tudi lastniki te mogočne stavbe.

V petek, 24. junija, smo se odpeljali iz Izole proti Ilirski Bistrici in se nato peljali do hrvaškega mesteca Klane, kjer živi ženina teta Marta, ki je bila tudi moja nekdanja sošolka v Ilirski Bistrici. Pokazala nam je pot do Slovenskega doma KPD "Bazovica" v Reki, kjer tudi sama poje v pevskem zboru. Reka je

zelo veliko mesto, imajo pristanišče, ladjedelnico in ogromno industrije v mestu ter okolici. Ustavili smo se na severno-zahodnem delu mesta v klancu, kjer smo komaj našli parkirno mesto. Toda člani slovenskega doma so tega navajeni in se zmeraj znajdejo. Že na velikih vhodnih vratih je pisalo, da vstopamo v območje slovenskega doma Bazovica. Ko sem vstopil, sem prav obstrmel, saj smo prišli v park, ki je bil obdan z rožami in okrasnim grmičevjem vseh vrst. Sredi vrta je stala mogočna dvonadstropna rumena hiša,

ki je bila bolj podobna dvorcu kot pa navadni hiši. Na vrtu so bile razvrščene mize in klopi, kjer so sedeli člani in gostje in bili postreženi iz društvene gostilne. Imeli so tudi dva prava balinišča in prav zasrbelo me je da bi stopil tja in vrgel kakšno "partido", kot se reče po primorsko.

V slovenskem domu je veliko prostora za dejavnosti društva

Posedli so nas na klopi in nas postregli s hladno pijačo, kajti

bilo je neznansko vroče. Nato je prišel njihov predsednik Vitomir Vitaz, s katerim sva se pogovarjala o sodelovanju, si izmenjala glasili in se dogovorila, da bova obdržala stike. Njihov mešani pevski zbor je zelo zainteresiran, da bi prišel gostovat na Švedsko, to pa mi je povedala predsednica tega zbora, ko sva se dobro spoznala.

Predsednik društva Bazovica Vitomir Vitaz in Ciril Stopar pri pogovoru - izmenjave svojih predsedniških izkušenj

Nato smo odšli v dvorano v Slovenski dom, kjer so začeli s kulturnim programom v čast Dneva državnosti RS in RH. Na proslavi je nastopil pevski zbor, plesna skupina, dramska skupina, imeli so glasbeno točko in gosta iz Ilirske Bistrice, ki je recitiral Prešerna.

Njihov pevski zbor je nekaj posebnega, imajo sposobnega dirigenta, "maestra" gospoda Franja Pavlica, ki jih je popeljal zelo daleč v umetnost petja in jih je bilo zato veselje poslušati. Nastopajo vsepovsod, večkrat mesečno, pa tudi v Šentvidu pri Stični, na Taboru slovenskih pevskih zborov. Po končani prireditvi smo se odpravili v zgornje prostore, kjer imajo knjižnico in velike sobe za aktivnosti, kjer smo

poskušali "brkinske" češnje in žganje. Predsednica se je pohvalila, da bodo jeseni nastopali v Rimu, pri papežu, in na to so izredno ponosni. Slovenski dom KPD "Bazovica" je precej bogato društvo in dobivajo podporo iz Slovenije, mesta Reke, Primorsko- Goranske županije (pokrajine) in iz Zagreba. Zdaj imajo tudi svoje glasilo, ki se kliče KAŽIPOT, podobne oblike kot Informativno glasilo Slov. zveze na Švedskem, le da ima 16 strani in barvne fotografije. Do sedaj so izdali tri številke glasila in bi želeli, da bi postal mesečnik. Njihovo glasilo je zelo strnjene oblike, pišejo ga pa prav tako kot mi ostali Slovenci - amaterji. Oni niso tako kritični do svojega glasila, kot smo to mi na Švedskem, ker so veseli, da ga imajo in da ga lahko tiskajo poceni. V Slovenskem domu imajo tajništvo, kjer nekaj ur na teden dela profesionalna tajnica. Tajništvo, knjižnico in klubske prostore imajo odprte ob torkih in četrtnih, pevski zbor ima vaje ob ponedeljkih, dramska skupina ob sredah, folklorno- plesna skupina ob torkih in četrtnih, dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture imajo pa ob ponedeljkih, torkih in sredah. Planinska skupina se srečuje ob torkovih večerih. V Slovenskem domu se srečuje tudi Svet slovenske narodne manjšine mesta Reke in Svet slovenske narodne manjšine Primorsko- Goranske pokrajine. Torej je njihov delovni teden zelo pester.

Podučili so me nekaj o pametnih stvareh: vsi aktivni člani v sekcijah dobijo plačane potne stroške, če tega ne bi bilo, potem mešani pevski zbor zagotovo ne bi tako pridno deloval, saj so skoraj vsi prisotni na pevskih vajah. O drugih stvareh ne bom kaj dosti pisal, toda poskušali jih bomo uporabiti v slovenskih društvih na Švedskem, morda se bi to tudi pri nas dobro obneslo, da bi povečali naše aktivnosti v prihodnjih letih. Naj omenim še to, da če bi slovensko društvo v Malmöju ali Göteborgu posedovalo takšno mogočno in lepo hišo, kot je Slovenski dom Bazovica v Reki, potem bi mi na Švedskem plačali več davka za hišo, stroške ogrevanja, elektrike in vode, kot pa imajo vsa slovenska društva na Švedskem bruto dohodka. Verjemite, da to drži, ker sem preračunal, toda veselimo se s slovenskim društvom »Bazovica« v Reki, da imajo lahko še tako dobre možnosti in upamo, da nas bodo čez leto ali dve obiskali na Švedskem in pokazali svojo pevsko znanje.

Tukaj pa moje zgodbe še ni konec, kajti ko smo se dobro spoznali, smo bili naslednji dan spet povabljeni na zaključno veselico, kjer so bili prisotni vsi aktivni člani in jih je njihovo društvo pogostilo s hrano in pijačo ter dobrim glasbenikom iz Ljubljane. Naslednji dan smo spet vrteli kilometre iz Izole na Reko, toda ni nam bilo žal, kajti plesali smo, peli in se smejali ter igrali najbolj neumne igre na svetu do dveh ponoči. Želim reči samo to, da naj živi Slovenski dom KPD »Bazovica« na Reki. Hrvaško- slovensko- švedsko prijateljstvo je pognalo dobre korenine za začetek bodočega sodelovanja.

Ciril M. Stopar, Olofström

Na počitnicah pri babici in prababici v Sloveniji

Pred spanjem smo zaigrali razne igre ali se veselo družili: Od leve -Andre, Daniel, Alex, David in Victor. 2) Dekleta smo bila zase, igrale smo se z mucami ali počele kaj drugega: Od leve – Amanda, Isabelle in Annie

*1) Družina Molin / Westerlund. Od leve Peter, Lenka, Amanda, Andre in Alexander - M. Nedelja, 2005
2) Lepo je, kadar nas obišejo sorodniki: stric Janez, Mitja s sestrično Bernardko in Kerstin iz Švedske*

1) Mamika ima tudi male mucе, s katerimi sta se Amanda in Isabelle velikokrat igrali. 2) Opoldne je bila pogosto na mizi juha. Od leve: Lenka, Leopold (Poldi), Leonida in mamika ter obvezno domače vino v sredini. 3) Annie in Amanda sta skupaj z ostalimi uživali v kopališču »bioterme« pri Mali Nedelji.

NA POČITNICAH 1) Devet pravnukov / Barnbarnsbarn – od vsega doslej dvajsetih - z mamiko, svojo prababico, na njenem domačem dvorišču. V ozadju z leve: Daniel, Isabelle in David Kembro; v ospredju z leve:

levo: Andreas Karlin, Alexander Westerlund, Victor Karlin, Andre Westerlund, mamika Angela Budja z Amando Molin ter Annie Karlin. Mala Nedelja, julij, 2005

2) Mamice so za pot po Sloveniji pripravile piknik-košarico, očetje pa zemljevid

Tudi pri spanju smo morali biti složni, pri tem na srečo ni bilo težav.

V kuhinji ali pri igri na prostem smo včasih zganjali pravi živ-žav!

**1) Pri mamiki so obiski sorodnikov pogosti – tukaj jo je obiskal njen brat - stric Lojzek z ženo Milico.
2) Obiskali smo tudi Ljubljano: Annie, Leopold, Amanda, Peter, Kerstin, Lenka in Victor. Julij, 2005**

Fotografije in komentarje je poslala Helena, Lenka Molin, Landskrona.

Aktivne počitnice

Ustvarjalne delavnice

Ika, 8, in Tim, 6, sta veselo pričakala ponovne počitnice v Sloveniji. Že skrajni čas je bil, da obnovita svoje znanje slovenščine, zato smo želeli, da imata čimveč priložnosti za pogovor s prijatelji in drugimi vrstniki.

Izvedeli smo, da v mestu

vsako drugo dopoldne potekajo ustvarjalne delavnice, ki sta se jih udeležila ter ustvarila kar nekaj lepih reči pod vodstvom voditeljice Polone. Te delavnice je organiziralo Društvo za razvijanje prostovoljnega dela v Novem mestu, bile so pa

tudi druge delavnice za otroke po mestu, ki so jih organizirala trgovska središča. Na enem izmed njih sta se Ika in Tim skupaj s Čarodejem Davidom naučila delati živali iz balonov.

Gripovi tedni in Romana

Za naslednje leto pa smo se odločili, da se bosta otoka udeležila Gripovih aktivnih tednov mladih, v okviru katerih bodo v enem tednu večino dneva potekali raznovrstne aktivnosti. Letos sta se jih udeležila Ikina in Timova prijatelja Nejc in Luka, mi smo pa ob

zabavnem zaključku aktivnega tedna v slikah in na filmu videli, kako je zanj potekal ves pretekli teden.

Otroka sta imela tudi priložnost, ko je neko soboto nastopala v okviru Revozove prireditve v gozdni jasi v Dolenjskih Toplicah, peti in plesati ob pesmicah Romane Kranjčan, ki sta jih že od malega poslušala in pela.

Romana poje...

Gripovi tedni

Iz plute

Pri babici – Svod časa

Pri babici sta se Ika in Tim zopet dobila s sestrično Leo in bratrancem Maximom iz Francije. Vsi zopet eno leto starejši. Imajo se zelo radi in je res škoda, da se ne morejo videti pogosteje.

Letos nas je babica predstavila svojemu prijatelju pisatelju Francetu Bogolinu, ki je napisal knjigi Svod časa : podobe iz življenja I in II. Na žalost ju še nisem imela časa prebrati, se pa tega že veselim, saj sem si ju, po tem, ko sem prebrala predstavitev knjig, hudo zaželela. Je mojster slovenskega jezika z izredno bogatim besednim zakladom, piše pa tekoče in zanimivo.

V Triglavskem narodnem parku

Tudi sama sem imela aktivne počitnice, ko sem se podala na pohod po planinskih poteh v Triglavskem narodnem parku. Pot, ki sem si je izbrala, je bila ponekod precej težka in drugič bom imela palice v rokah.

Hribernik

Narava je bila lepa in mogočna in mi je nudila raznolika doživetja, med drugim s prelepimi razgledi.

Ciciban

Da bosta Ika in Tim še naprej gojila in razvijala svoje znanje slovenskega jezika tudi na Švedskem, smo se odločili, da naročimo otroško revijo Ciciban. Že poleti sta jo z veseljem prebirala in reševala naloge, bila je pa tudi zelo umestna v avtu na poti domov.

Tokratno poletje je bilo zelo deževno. Pa nas to ni kaj dosti motilo, saj nam je bilo lepo v poletnem domovanju med vinogradi.

Pa prisrčen pozdrav!

"Srce"

Vesna Jakše

v Landskroni, dne 14. 8. 2005.

V cerkveni skupnosti Landskrona smo katoliki izgubili dolgoletnega župnika; pater Krystian Soll je dne 18. marca nenadoma umrl. Pokopan je na Poljskem, od koder izhaja.

Z 18. avgustom, 2005 pa nastopi stalno duhovniško službo nov duhovnik, g. Roman Konkel, tudi Poljak po rodu. Na sliki je g. Konkel pri mašnem obredu, Dobrodošel med nas!

PS G. Zvone Podvinski se v času nastajanja tega Informativnega GLASILA še ni vrnil iz Slovenije, zato pogrešamo njegov prispevek. Gotovo nam bo g. Zvone imel veliko povedati v naslednji številki IG.

Uredništvo

KULTURA KOT IDENTITETA

Smo Slovenci res dovolj pozitivni v oceni do samih sebe?

Članek *Culture as Identity: the Case of 1821* se ukvarja z vprašanjem identitete slovenskega naroda, za katero je na sploh sprejeto, da se je formirala ne preko velike državne tvorbe, pomembnih vladarskih družin in veličastnih bitk, temveč, prav nasprotno, v kmetiskem okolju in nato v počasi nastajajočem meščanskem sloju. Tako velja, da se je slovenska narodna zavest oblikovala zgolj in izključno na podlagi kulture.

Iztočnica za raziskavo je sodobna slovenska igra 1821, v kateri je samopodoba naroda razmeroma negativna. Raziskava pokaže, da je 1821 z ozirom na vprašanje slovenske identitete zgolj vrh ledene gore celotne literarne tradicije. V nasprotju s pričakovanji, da lahko močna kulturna tradicija omogoči trdno nacionalno samopodobo, se namreč izkaže, da ima malodane celotna slovenska literatura porazen nivo zavesti o samih sebi.

Članek pri analizi tega stanja, navezujoč na Heglov pojem identitete, ugotovi dva različna pogleda na kulturo in, posledično, tudi na slovensko nacionalno identiteto: prvi, prevladujoči, je tradicionalen, se pravi izključujoči, reakcionaren in navsezadnje nacionalističen, drugi pa je, nasprotno, vključujoči, napreden ter osvobajajoče kozmopolitanski.

Zaključek oblikuje predlog, da je, glede na suveren obstoj slovenske države in njeno prav takšno vključevanje v evropske politične strukture, osvoboditev krča in prestrašenega pogleda samih nase nujna za zaživetje sodobne, odprte in osvobodjene samobitnosti ter privzem pozitivnega pogleda na lastno identiteto. (It)

Vinogradništvo / Vina primorskega temperamenta

Za koprski vinogradni okoliš se je zadnjih nekaj let, prav po zaslugi Vinakoper, ki so poskrbela za postavitev velikih obcestnih tabel, uveljavilo ime **Dežela refoška**. Vrhovih hribov in slemen valovijo od obale do obale. V notranjosti to deželo omejujejo reki Rižana in Dragonja ter kraški rob. Ta okoliš je narava bogato obdarila s pogoji, ki so skorajda idealni ne le za gojenje vinske trte, ampak za doseganje visoke kakovosti. Flišna, ilovnato peščena tla prevladujejo po celem področju, klima pa se od morja v notranjost nekoliko spreminja. Zato so tudi vinogradi razdeljeni v zgornje in spodnje področje. Z Debelega rtiča, Purissime pri Ankaranu, s Prad, Škocjana in Ricorva v Izoli, trte gledajo morje in grozdje dozoreva v njegovem blagem nadihu. Na višjih legah, v Santomi, Sergaših, Kortini in Laborju pa gledajo v sonce od jutra do večera. Oskrbovanje vinogradov je organizirano racionalno in smiselno. Vsak vinogradnik skrbi kar za 9 do 10 ha nasadov. Spodnje vinogradniško področje vodi Jadran Sever, zgornje pa Boris Brzan.

Vse sorte grozdja bi lahko uspevale prav na vseh legah, saj to klima dovoljuje. Z vsake lege pa prihaja drugačen značaj vina. Taki tipi vin so lahko vsak zase zanimivi in posebni kot na primer chardonnay Labor in Ricorvo. Vina z različnih leg lahko skupaj dosežejo se višjo kvali

Primorska bela vina

Malvazija, stara domača sorta, je z novim načinom predelave postala drugačno, novo vino, in je hkrati nakazala, da ima v sebi se veliko potencialov, ki jih letnik '96 že izraza. Novo afirmacijo malvazije je prinesla tudi pozna trgatev, neobičajna za te kraje. V dveh letnikih, '91 in '93, so bili pogoji taki, da je grozdje lahko se dolgo zorelo na trtah na posestvu Labor.

Chardonnay je bil v vinogradih Vinakoper naseljen v manjšem obsegu že v sedemdesetih letih. Pokazal je, da lahko razvije pravi značaj tega svetovnega vina, zato so mu namenili kar veliko prostora na Laborju in celoten nasad Ricorvo pri Izoli, od koder sta prišla tudi dva različna tipa: Ricorvo, bolj svež, dišeč in živahen, ter Labor bolj resen, poln in bogat. S povezovanjem kvalitet in značajev je nastal chardonnay Prestige. Ob trgatvi 1993 so uspeli pripraviti tudi jagodni izbor chardonnaya, ki bo v naslednjih letih verjetno veliko povedal.

Pričakovano presenečenje je prinesel **sivi pinot**, za to področje povsem nova sorta, ki se je zrelo lepo udomačila. Zrelo grozdje je temno obarvano, vino pa odseva rumene in zlate odtenke. Ker doseže ravno pravo razmerje med jabolčno

in vinsko kislino ohrani svežino do konca. Nežna in hkrati bogata cvetica mu da zelo prijeten in samosvoj značaj. Vinogradi sivega pinoja na Purissimi so dali izvrstno kakovost, ki je v Bordeauxu ocenjena z zlato medaljo.

Pravo malo revolucijo pa je povzročil **rumeni muškat**, obujena posebnost iz tradicije vinogradništva v Istri, ki je nekdanj slovela po muškatih. Na novo smo ga najprej spoznali kot sladko vino z nizko stopnjo alkohola, kdor ga je pil, je imel občutek da zoba jagode sladkega, zrelega grozdja. Enolog je to dosegel s pomočjo kriomaceracije, ki so je uporabil prvi v Sloveniji in rezultat je bil enkraten. Poleg sladkega pripravijo se polsuh muškat, ki se lepo ujame z nekaterimi izbranimi jedmi.

Primorska rdeča vina

Koprska rdeča vina si služijo posebno pozornost, saj v Sloveniji ni področja, ki bi imelo take dobre naravne pogoje za zorenje rdečih sort. To so peščeno lapornata tla in predvsem seveda sonce, Pravi izziv za vinarje predstavlja dejstvo, da leži koprski vinogradni okoliš vzporedno z znamenitimi bordojskimi rajoni. Razlika je le v tem, da Bordojske miluje klima širokega Atlantskega oceana, medtem ko v naše vinograde prihaja vpliv morja iz Sredozemlja oziroma z Jadrana.

Refošk je simbol istrske tradicije in dolgovečnosti, enkratno vino, ki se ne more ponoviti v nobenem drugem vinogradnem okolišu. Če so stara rdeča vina svetovnega formata prava simfonija barv, vonjav, okusov skladnosti in harmonije, potem je refošk himna vinu, pola strasti, zanosa in ljubezni. Tak je tudi refošk - klasična predelava, ki posname vrenje v odprtih kadeh in ročno potapljanje klobuka. Najbolj občutljiv trenutek predelave refošk je maceracija, med katero se mora iz jagod izlužiti dovolj barvil, da postave vino gosto in temno, skoraj črno, z vijoličnimi odtenki, hkrati pa maceracija ne sme trajati predolgo, da vino ne postane trpko, ampak ostane gladko in zaokroženo. Z letnikom '96 so na primorske pridobili dva nova tipa refoška, namenjena posebnim priložnostim: sladki refošk in peneči refošk.

- ♣ Sladki refošk, pripravljen iz izsušenega grozdja, je obujen iz tradicije, ki je bila značilna za okolico Izole. Tam so sušili izbrano grozdje tako, da so porezali šperone in pustili grozde veneti na trti. V tem sladkem vinu se ohranja enkraten okus zrelega grozdja.
- ♣ Peneči refošk, pridelan po klasičnem postopku, je nov izziv že enologe in ljubitelje vin, saj pravih penin iz rdečega vina poznamo zelo malo. Čeprav nima ambicij, da bi se postavil od bok finim in nežnim klasičnim peninam, pa se peneči refošk navdušuje s svežostjo in živostjo.

Capris je starodavno latinsko ime za Koper in pod tem imenom poznamo zaenkrat tri zanimive zvrsti vin, v katerih se združujejo in dopoljujejo značilnosti posameznih sort.

- ♣ Beli Capris, v katerem so zastopane vse bele sorte, je vino eksotičnega internacionalnega okusa, primeren za različne priložnosti.

- Rdeči Capris predstavlja zanimivo sintezo bordojskega tipa. V prvem letniku tega vina je bil poleg Merlota in Caberneta zastopan tudi refošk, ki pa ga je kasneje zamenjal Cabernet Frank.
- Peneči Capris je prva prava penina iz koprskega vinogradnega okoliša, pridelana po klasičnem postopku vrenja v steklenicah. V vinu prevladuje najbolj značilna bela sorta okoliša - malvazija, ki jo dopolnjuje chardonnay.

Vina

Po 24 členu Uradnega lista republike Slovenije (str.3052, st. 48 – 30. XII 1987) se sme na območju Posavskega rajona, v Belokranjskem okolišu saditi naslednje vrste:

- priporočene sorte: laški rizling, beli pinot, chardonnay, frankinja (modra frankinja), modri pinot, šentlovrenka, žametovka, portugalka
- dovoljene sorte: zeleni silvanec, rumeni muškat, renski rizling, ranina, sauvignon, kraljevina, žlahtnine, gamay, kerner, zweigelt

Opis najznačilnejših vrst našega okoliša

Chardonnay

(Morillon, Baunois)

Po francoskih prepričanjih spada ta sorta med najplemenitejše sorte belih vin. Izvira iz francoskega vinorodnega okoliša Burgundija, znano iz pisnih virov iz 9 stoletja.

Laški rizling

(Welschriesling, Olasz Rizling, graševina, Riesling

Italico) Spada med najpomembnejše nepravne rizlinge in je v Evropi in nasploh v Sloveniji najbolj zastopana sorta. Izvira iz Francije (iz Šampanje), spada v srednje kakovostna vina.

Renski rizling

(Riesling, Rheinriesling, Riesling Renano)

Sodi med sorte, ki so uveljavljene za pridelavo velikih vin. "Nemška šola" ga je posadila na kraljevi prestol in mu priznala kronski položaj med belimi vini.

Modra frankinja

(Blauer Limberger, Blaufränkisch, frankovka)

Po kakovosti in razširjenosti je glavna rdeča sorta v posavskem rajonu. Je osnova za metliško črnino, zastopana je tudi v cvičku.

Modra portugalka

(Blauer Portugieser, portugais bleu) V Sloveniji ohranjena samo v Beli krajini. Od ostalih rdečih sort se razlikuje po tem, da potrebuje vsaj leto dni zorenja.

Modri pinot

(modri burganec, Spätburgunder, Pinot Noir) Izvira iz Burgundije, podobno kot chardonnay, le da se težje prilagodi naravnim razmeram. Prvi pisni viri o vinu segajo v leto 1394.

Rumeni muškat

(Žuti muškat, Gelber Muskateller, Muscat f Petits Grains) Prideluje se v vseh treh rajonih Slovenije. Najbolj opazna vina prihajajo iz belokranjskega, mariborskega, koprškega okoliša. Prihaja iz Male Azije in je najstarejše človeku znano vino.

Sivi pinot

(Rulander, Tokay. Burgundske sive, Pinot grigio) Nastal kot mutacija modrega pinota v vinogradu trgovca Rulanda iz Speyerja. V Sloveniji se pojavlja v vseh treh vinorodnih rajonih in daje vina, ki se lahko uvrstijo v sam vrh.

Šentlovenka

(Saint Laurent, lovrenac crni) V majhnem obsegu je zastopana v posavskem rajonu. Domneva se, da je domovina šentlovenke Francija, ime naj bi dobila po kraju Saint-Laurent v Medocu pri Bordeauxu. Domneva se tudi, da je dobila ime po svetniku Lovrencu (10. avgust), ker za sorta dozori zgodaj.

Žametna črnina

(Kölner blauer), kavčina)

Najbolj zastopana v posavskem rajonu, nosilka cvička

in belokranjskega roséja. Zastopana je še v rdečem bizeljčanu, rdečem sremičanu, rdečem vrištjančanu in dolenskem rdečem. Sodi med rodne sorte z velikimi grozdi, kar se pozna na nizki količini sladkorja.

Sauvignon

(muškatni silvanec, Sauvignon Blanc)

Izvira iz Francije in ga gojijo v večini vinorodnih držav.

Sorta je bujne rasti, kar se kaže med vegetacijo s košatim zelenim delom trte. Trta je odporna proti nizkim temperaturam, a občutljiva za sivo plesen.

Ledeno vino

Prvo ledeno vino, pridelano v Sloveniji prihaja iz Bele krajine, natančneje iz Metlika. Grozdje je zrelo v vinogradu Kmetijske Zadruga Metlike na Vinomeru. Po treh dneh, katerih povprečna nočna temperatura je segla pod -7°C je 25. decembra 1986 potekala trgatav. Da bi grozdje ostalo zamrznjeno so morali trgači potrgati zgodaj zjutraj.

Martinovanje

Martinovanje ob svetem Martinu, svetniku, ki mošt spremeni v vino, pomeni simboličen zaključek vsega vinogradnikovega prizadevanja, hkrati pa tudi zaključek mariborskega vseletnega cikla prireditvev, namenjenih Stari trti v čast.

Martinovanje v Mariboru je največje v Sloveniji, saj ga obiše nekaj tisoč Mariborčanov in okoličanov. Prireditvev poteka ves dan dne 11. 11. od 11. ure in 11 minut pa tja do 20. ure. Nastopajo številni znani ansambli in posamezniki, na stojnicah pa ponujajo dobrote vinogradniki in vinarji, turistične kmetije in drugi gostinci.

Vir: It, 2005

Prešanje jabolk na stari preši

Ludvik Kramberger

Roškarjevi v Ihovi pri Benediktu, sredi Slovenskih Goric, so ohranili stari, izginjajoči, način prešanja jabolk

Jož, kako hitro se spreminjajo časi. Tako bi lahko rekli, ko se spomnimo življenja iz preteklosti. To čutijo zlasti starejši, ki so doživljali čase, ko na podeželju ni bilo telefona, elektrike in vodovoda. Spominjajo se časov, ko so večino del opravljali ročno in z velikimi fizičnimi naporji. Danes bomo v našem prispevku obudili tipično jesensko opravilo, to je prešanje, stiskanje, na navadni leseni preši. Redki so, ki še prešajo na tak stari način. Še redkejši so, ki bi znali naštet

dele stare lesene preše, ki jo sestavljajo: podvoli, krnica, preslice, vreteno, žmek, dveri, rigli in plohi z mačkom. Pomemben pripomoček so leseni obroči (narejeni so iz brezovega ali leskovega lesa), ki služijo za postavitev koša iz trpin grozdja ali jabolk.

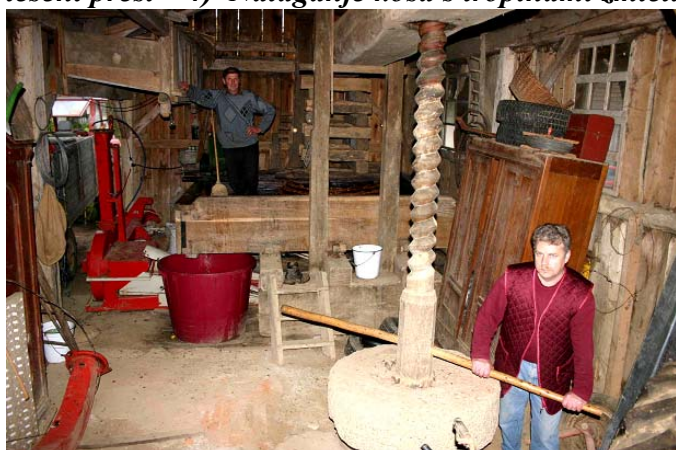
1) *Preša (Peh za drobljenje jabolk na preši)*

2) *Polaganje plohov na dveri koša*

3) *Gospodar Jože in sosed Milan ob prešanju na 100 let stari*

leseni preši 4) Nalaganje koša s tropinami zmlatih jabolk

Veliko smo si prizadevali, da bi našli »prešarja«, ki bi prešal, in stiskal na prej opisani preši z lesenimi obroči. Čisto po naključju smo v lhovi, pri Benediktu, to je sredi Slovenskih Goric, ob pobiranju jabolk v starem sadovnjaku ob cesti po domače nagovorili gospodarja Jožeta Roškara z besedami: »A boste »kukli?«, kar pomeni prešali zmlata jabolka.

5) *Koš naložen z zmlatimi jabolki je pripravljen na stiskanje*

6) *Polaganje »dveri« na koš*

Razumel je naše vprašanje in nam povedal: »Letos so stare jabolane dobro obrodile. Zdi se nam škoda, da bi sadje propadlo. Pobiramo ga, da iz njega naredimo jabolčnik. Redki so, ki še prešajo jabolka. Ker imamo dovolj posode, jih vedno poberejo in zmeljemo ter iz njih stisnemo jabolčnik. Nekaj ga prodamo sladkega, nekaj prevretega pa se spremeni v jabolčnik, ki ga tudi prodajamo. Kar ne prodamo, pa namenimo za žganjekuho.«

7) *Ob stiskanju koša se je sladki jabolčnik iz preše stekal v kad*

8) *Kamni s katerimi so včasih mleli jabolka za jabolčnik*

Gospodarja Jožeta in gospodinjjo Mileno smo povprašali, če lahko sledimo postopku na preši. Dovolili so nam in prav po njihovi zaslugi smo prišli do posnetkov, ki so verjetno zadnji taki, kjer tropine stiskajo v košu iz obročev. V preteklosti so jabolka drobili s tolčenjem na krnici, to je podu preše. To so opravljali s »pehi«. Po tem je v teh krajih jabolčnik dobil ime »kukla«. To zamudno ročno opravilo so posodobili z mletjem z mlinskimi kamni, ki sta jih ročno poganjala dva para človeških rok. Te hranijo le kot spomin. Sedaj meljejo jabolka z mlinom, ki ga poganja elektromotor. Nas je zanimalo, kako poteka prešanje s košem iz lesenih obročev? Gospodar Jože je tropine zmletih jabolk z »šaflo«, lopato (včasih so bile lesene), nalagal v obroče. Prvega je nastavil pod sredino prešpana. Koš mora stati v zadnjem delu krnice, da na tak način pridobijo čim večjo ročico prešpana. To je oddaljenost od uteži in vretena preše. Ko je bil koš napolnjen, sta na njega s sosedom Milanom Ješovnikom položila dveri. Nanje je Jože križno nalagal plohe, ki so s prečno postavljenim plohom, ki mu rečejo maček, dosegli prešpan. Milan pa je stopil k vretenu, ki ga je vrtel po navodilih prešarja. Ob dvignjenem prešpanu je Jože v reže zadnjih preslic polagal »rigle«. Ko je bil prešpan "zariglan", je Milan z vrtenjem vretena počasi spuščal prešpan na »mačka«, ki je prek križno naloženih »plohov« in »dveri« stiskal jabolčne tropine v košu. Prvo stiskanje mora potekati počasi, da ne bi iz koša »žagalo«, iztiskalo sočnih tropin, iz katerih je v curkih tekla sladki jabolčnik. Jabolčnik ali jabolčni sok, je po rahlo nagnjeni »krnici« tekla do luknje v kotu krnice in skozi njo v veliko kad. Od tu ga je gospodar spravil v lesene sode, ki so umiti čakali na letošnji jabolčnik. Kot je povedal, sodov, ki jih gospodar namenja jabolčniku, nikoli niso polnili z vinom. Tokrat so Roškarovi, ki se izključno preživljajo s kmetijstvom, sprešali 500 litrov jabolčnika. Že pred tem so sode napolnili z 800 litrov jabolčnika.

9) *Ko še ni bilo plastike, so bile kadi, za stekanje jabolčnika iz preše, lesene*

Kot smo že omenili, živijo Roškarjevi od kmetijstva. Za delo pri hiši sta gospodar Milan in žena Milena, pomagajo pa jima mama Genovefa, hčerki Brigita in Bojana, ki sta sicer redno zaposleni. Roškarjevi obdelujejo okrog 19 ha zemlje in se ukvarjajo z živinorejo in prašičerejo.

Besedilo in posnetek: LUDVIK KRAMBERGER

Bioterme v Mali Nedelji, 2005

Foto: *Barbara Senekovič*

Zdravilišča – paradni konj slovenskega turizma

Barbara Senekovič

Medtem, ko je naša nekaj kilometrska obmorska obala v času visoke turistične sezone opustela, primorski hotelirji zmajujejo z glavami in se izgovarjajo na slabo vreme, pa zdravilišča beležijo polno zasedenost in tako predstavljajo najuspešnejši segment dosedanje turistične ponudbe v Sloveniji. Uspeh velja pripisati vsakemu zdravilišču posebej (bitka za tržni delež ter prilagajanje ponudbe še tako zahtevnim gostom) in kolektivni blagovni znamki »Slovenska zdravilišča«, saj tako skupno nastopajo na domačem in tujem tržišču. Zdraviliški kraji so v letu 2004 zabeležili 539.653 prihodov turistov in 2.402. 237 nočitev, kar kaže znaten porast glede na pretekla leta.

Slovenska naravna zdravilišča

Skrivnost dobrega počutja so ljudje ob slovenskih izviri zdravilne vode odkrivali že v času rimskega imperija (Rimske toplice, ki danes zaradi denacionalizacije žal propadajo). Blagodejne učinke izvorov so prvi spoznali okoliški prebivalci, kasneje pa tudi tujci in tako so začela nastajati zdravilišča na slovenskem. Danes se petnajst zdraviliško-turističnih središč ponaša z verificiranim statusom naravnega zdravilišča. Na sam razvoj zdraviliškega turizma je vplivala tudi neokrnjena narava in prelepo podeželje. Najpomembnejša sta termalna voda različnih lastnosti in toplote (od 32 do 73 stopinj C) in mineralna voda (zdravilišče Radenci z znano

pitno mineralno vodo Radenska tri srca) in zdravilišče Rogaška Slatina (mineralna voda svetovnega slovesa Donat Mg). Sledijo morska voda in slanice, organski in anorganski peloidi (fango obloge) po katerem je znano Krkino klimatsko zdravilišče v Strunjanu, posebnost pa so tudi Terme Zreče, ki so gorsko klimatsko zdravilišče. Torej je bogastvo Slovenije prav v njeni raznolikosti.

Severovzhodni del Slovenije

Severovzhodni del Slovenije je še posebej bogato posejan z zdravilišči:

Foto: Terme 3000

(Moravske Toplice
Terme Lendava,
Zdravilišče
Radenci, Terme
Ptuj, Terme
Maribor, Terme

Zreče, Zdravilišče Rogaška Slatina, Zdravilišče Laško in Terme Dobrna). Pred enim letom, natančneje 4. avgusta, pa so prvi kopalci zaplavalali tudi v Biotermah Mala Nedelja, majhni podeželski vasici, ki bi ostala pozabljena, a so tamkajšnji prebivalci vzeli stvar v svoje roke. Dovolj jim je bilo prošelj na različne državne organe, saj je država nekako gluha, ko želi človek nekaj ustvariti, a potrebuje pomoč. Dejali so si: »Sam si pomagaj, saj ti drugi ne bodo«.

Tako je podjetje Segrap iz Ljutomera s številnimi izvajalci (Vegrad Velenje, Gradis Ptuj, Gradbeništvo Lendava in Kema Puconci) postavilo bazenski kompleks, ki ima 1400 kvadratnih metrov kopalških površin. Sistem ima več bazenov z različnimi vodnimi atrakcijami in lahko sprejme do 4000 kopalcev na uro. Na voljo so vam tudi dva masažna bazena, divja reka, v severnem delu pa je bazen za plavalce in neplavalce z globino od 136 do 180 centimetrov. Temperatura vode, ki je tudi pitna, je okrog 30 stopinj C. Podjetje Segrap je do sedaj v termalno kopališče Bioterme Mala Nedelja vložilo več kot milijardo tolarjev. V prihodnosti pa nameravajo zgraditi še hotel, ki bo nudil nastanitvene kapacitete. Ko sem se ustavila v vasici, sem dobila občutek, da je kraj zaživel. V bližini kopališča boste lahko obiskali tudi ponije in poskusili prave domače dobrote. Gradilo pa se bo tudi v Termah 3000, saj so v fazi gradnje hotela s petimi zvezdicami, ki bo še kako dobrodošel, saj bo mnogim zagotovil prepotrebna delovna mesta. Širijo se tudi Terme Ptuj, kjer bodo zgradili hotel s štirimi zvezdicami. V letošnjem letu pa so povečali kopalne površine in tobogane.

Zdravilišča se bodo v prihodnosti usmerjala na šest temeljnih integralnih turističnih proizvodov: trženje zdravja (zdraviliška kurativa na posameznih

medicinskih področjih), trženje aktivnega počitka (splošna rekreativna preventiva na področju aktivnih počitnic), trženje duševne in telesne sprostitve (wellness programi, t.i. programi dobrega počutja), trženje telesne sprostitve (ohranjanje lepote in lepotni programi), trženje zabave in aktivne telesne vadbe, oblikovanje posameznih vodnih parkov, ki omogočajo atraktivno vodno ponudbo, ponujanje programov s področja kulturne dediščine in drugih prireditev, prirejanje izobraževalnih programov in usmerjenost na kongrese kot dopolnilno dejavnost zdravilišč. Zdravilišča tako postajajo s svojo razvito infrastrukturo nosilec razvoja na posameznih območjih in s tem povezujejo okoliške kraje. Današnji turist je aktiven in dinamičen. Prav to pa ponujajo slovenska zdravilišča. Pomembno pa je tudi spoznanje, da je obdobje sterilne in čiste medicine v zdraviliščih za nami in da se je začelo obdobje alternativnih oblik ohranjanja zdravja. Prednost pa imamo tudi v tem, da vsa slovenska zdravilišča ležijo zunaj večjih urbanih mest in naselij, na območjih pristnega, vendar raznolikega kmečkega življenja, in so na najboljši poti, da pomagajo razviti slovensko podeželje, ki mora turistično zaživeti, saj je to lahko ena izmed velikih prednosti slovenskega turizma. Novodobni turist ne išče uniformiranost ampak pristnost, domačnost in tradicionalnost.

ŽETEV PŠENICE NA STARI GORI PO STAREM

Ludvik KRAMBERGER

S to prireditvijo ohranjajo tradicijo prikaza kmečkih opravil

Zapela je tudi kosa

Gotovo na Stari gori pri Sv. Juriju ob Ščavnici,

kjer stoji znameniti mlin na veter, ki je upodobljen tudi na slovenski poštni znamki, še ni bilo prireditve, ki bi privabila tolikšno množico, kot jo je tradicionalna prireditev Žetev zlatega klasa. Tu moramo biti dosledni. Poleg prikaza žetve, ki se je odvijala v lepem sončnem dnevu, kot mora biti v času žetve, je obiskovalce najbolj pritegnila glasbena skupina Modrijani, ki so letos zmagali na bližnjem Ptujskem festivalu narodnozabavne glasbe. Organizatorji: Prostovoljno gasilsko društvo Stara Gora, Društvo Kmečkih žena in deklet Sv. Jurij ob Ščavnici in Kmetijsko svetovalna služba Gornja Radgona, so imeli to nedeljo, 10. julija, veliko skrbi, da so nasitili in odžejali tolikšno množico, ki je oblegala prireditev.

Prirediteljev:
11. Žetev zlatega klasja (foto), kjer so se tekmovalci pomerili v žetvi in košnji pšenice in jo je vodil znani kulturnik Sv. Jurija, Boris Kovačič, se je odvijala na njivi ob mlinu na veter. V boj za najboljša mesta se je podalo 9 žanjic in pet koscev. Ob

budnem spremljanju komisije, ki jo je vodil Antona Slana, je v posamezni konkurenci zmagala Marija Filipič iz Društva gospodinj Juršinci, sledili sta ji Anica Roškar iz Društva gospodinj Juršinci in Marija Tanacek iz Društva kmečkih žena in deklet Gornja Radgona. Ekipno je med žanjicami prvo mesto pripadlo ekipi Društva Gospodinj Juršinci, s tekmovalkami Marijo Filipič, Ano Roškar in Majerič Elizabeto. Med kosci je zmagala ekipa društva kmečkih žena Gornja Radgona, kosec Franc Jančar, pobiralki Čučko Antonija in Marija Tanacek. Ob podelitvi pokalov in nagrad sta spregovorila predsednica Društva podeželskih žena, Ema Lančič in župan občine Sv. Jurij ob Ščavnici, Anton Slana. Oba sta poudarila, da je to tekmovanje, kjer so zmagovalci vsi, ki so voljni prikazati, kako so se ljudje v

preteklosti trudili, da so prišli do kruha.

Po žetvi se je prilegla kmečka malica

V duhu sodelovati in ne zmagati, so se z domačim županom Antonom Slano pomerili tudi župani

sosodnjih občin Feliks Mavrič iz Križevcev pri Ljutomeru, Jože Kraner iz Cerkevjenjaka in Anton Kampuš iz Gornje Radgone. Po končanem delu so organizatorji povabili vse žanjice in kosce k tradicionalni malici s kvasenicami in vinsko kapljico.

Besedilo in foto: Ludvik KRAMBERGER

Profesor, ki ustanavlja biotehnoška podjetja

Jure Piškur: Vsi moji projekti so visoko tvegani, in ker gre praviloma za nova zdravila, bodo „pravi“ denar prinašali šele čez sedem ali deset let.

Dr. Jure Piškur je od leta 2004 profesor molekularne genetiki na prestižni švedski univerzi v Lundu, od leta 2005 je tudi akademik, in hkrati direktor dveh holdingov, ki sta lastnika njegovih patentov. Te patente uporabljajo večji industrijski partnerji, med njimi farmacevtska družba Roche, sodeloval pa je tudi z danskimi podjetji Novo, Neurosearch, NSGene in s pivovarno Carlsberg. Odkritja, ki jih je zaščitil, so večinoma nastala med njegovim službovanjem na danskih univerzah. Holdingi, ki jih je ustanovil, so most med njegovimi patenti in industrijskimi partnerji, ki uporabljajo njegovo intelektualno lastnino, hkrati pa omogočajo vrsto davčnih olajšav, ker prispevajo k rasti gospodarstva. Med podjetji, ki jih je ustanovil, je biotehnoško podjetje ZGene (www.zgene.net), ki se ukvarja z izboljševanjem terapije pri zdravljenju raka. Podjetje je razvilo zaščiteno tehnologijo ZAS, ki spodbuja učinkovanje obstoječih zdravil proti raku in zmanjšuje njihovo toksičnost. Drugo področje, s katerim se ukvarja dr. Piškur, je „zelena kemija“. Gre za odkrivanje in razvijanje encimov, ki nadomeščajo tradicionalne organsko-kemijske sinteze in ki so učinkovitejši in prijaznejši do okolja. Eden od njegovih patentov temelji na odkritju posebno hitrega in vzdržljivega encima iz vinske mušice (www.jubilekinase.com), že nekaj let pa ga uporabljajo pri sintezi finih kemikalij. Gen prav tega encima uporablja tudi podjetje ZGene pri razvoju novih oblik zdravljenja raka.

► **Po doktoratu v Avstraliji ste šli delat v danski laboratorij pivovarne Carlsberg. Je vaše raziskave financiral izključno Carlsberg ali tudi država?**

V Carlsberg, kjer je bilo takrat več kot

Jure Piškur, Lund

10.000 zaposlenih, sem prišel, da bi izboljševal kvasovke, ki sodelujejo pri varjenju piva, a sem končal povsem drugje. Prav takrat se je Carlsberg lotil razvoja nekaterih novih biotehnoških podjetij, ki naj bi delala kratke peptidne molekule, uporabne za zdravila. Država je ta projekt podprla z velikim posojilom, ki pa ga je bilo treba vrniti le po finančnem uspehu. Projekt ni najbolje uspel, jaz pa sem se vendarle nekaj naučil nekaj tudi o patentih, prenosu tehnologije iz laboratorija v industrijo ter tudi o zakulisju odnosov znotraj industrije. Potem sem več let delal povsem akademske projekte in po naključju smo odkrili v vinski mušici encim, ki ni bil samo zanimiv za boljše razumevanje pravil narave, ampak je postal tudi precej uporaben.

► **Kako na Danskem oziroma Švedskem država sofinancira aplikativne projekte znanstvenikov in raziskovalcev?**

Konec devetdesetih let nas je o našem odkritju pravzaprav razsvetlil sodelavec Rocha, ki smo ga srečali na znanstvenem simpoziju. Postalo nam je jasno, da bomo potrebovali veliko denarja za patentiranje encima in za uspešno pogajanje z gigantskim farmacevtom, ki je takrat zaposloval približno 70.000 ljudi. Danska je imela takrat poseben inovacijski program, in dobili smo svetovalca, ki se je spoznal na patente in pisanje pogodb o prenosu uporabe patenta na industrijskega partnerja. Takrat smo dobili lepo posojilo, približno 15.000 evrov, in ustanovili naše prvo

podjetje, ki naj bi skrbelo za trženje patenta. Posojilo je bilo treba vrniti le, če bi nam celoten projekt uspel. Izplačali smo ga že čez dobre tri mesece, ko je Roche uvedel naš encim v proizvodnjo. Za raziskovalca je tudi bistveno, kako patent proda. Mi se nikoli ne odločimo za prodajo, temveč le za dajanje v najem in za plačilo v deležu od zaslужka. S tem obdržimo vsaj del nadzora nad tem, da se patent zares uporablja. Naše prvo podjetje, Jubile kinase, ki sem ga leta 1999 ustanovil z dvema danskima raziskovalcema, še vedno obstaja. Podjetje sicer ne zaposluje nikogar, vendar iz prihodkov financiramo naše raziskave in stroške za prijavljanje novih patentov, stroške za odvetnike, ki jih najemamo, ko se pogajamo z večjimi industrijskimi brati, in za zagon naših novih podjetij. Med njimi tudi ZGena, ki danes zaposluje deset ljudi.

► Ali obstajajo tudi novejši pristopi k sofinanciranju uporabnih projektov?

Danes je bolj v modi, da raziskovalna skupnost, ki sodi pod ministrstvo za raziskave, s posebnim programom financira projekte, ki imajo potencial za uporabo v proizvodnji. Tisti projekti, ki pa so tik pred tem, da uspejo, se lahko financirajo pri skladih, ki podpirajo tvegane projekte. To so lahko pokojninski skladi ali pa skladi velikih industrijskih podjetij. Tak sklad ima denimo Lego. Del ustanov, ki financirajo visoko tvegane projekte, je ustanovila država in jih tudi financira. Obstaja še vrsta drugih programov, ki omogočajo financiranje projektov na poti v uporabo. Tudi univerze imajo pogosto finančni program, ki pomaga pri prenosu tehnologije v industrijo. Enega od teh programov zdaj uporabljam sam pri ustanavljanju četrtega podjetja. Univerzitetni programi pomagajo tudi s finančnimi nasveti, pisanjem patentov in iskanjem industrijskih partnerjev, predvsem pa skrbijo za zaščito izumitelja pred preveč požrešnim industrijskim partnerjem. Sam sem imel precej sreče pri sodelovanju z industrijo – le v enem primeru mi je prekipelo. Patent sem raje prodal in se rešil vseh obveznosti ter seveda tudi potencialnih neprijetnosti, ki bi mi jih partner utegnil povzročiti. Zaslužil pa sem ravno dovolj za prvi družinski pomivalni stroj.

► Koliko podjetij ste doslej ustanovili? So vsa preživela?

Vsa podjetja so še živa in vrnil sem ves denar, ki sem si ga osebno izposodil. Del patentov je že v redni uporabi, recimo pri proizvodnji v Roche, v drugi dela pa za zdaj investitorji še vedno verjamejo. Vsi ti projekti so bili visoko tvegani, in ker gre za praviloma nova zdravila, bodo „pravi“ denar prinašali šele čez sedem ali deset let. Seveda pa takšno posojanje denarja stane. ZGene so denimo že prevzeli vlagatelji in ustanovitelji nimamo več niti deset odstotkov delnic.

► Ste pri ustanovitvi teh podjetij dobili davčne olajšave ali drugačne oblike spodbude za nova podjetja?

Dobil sem ugodna posojila, ki pa sem ji že vsa vrnil. Razen seveda zadnjega, za četrto podjetje, ki ga ustanovljamo te dni. Bistveno je, da večji industrijski partner čim prej odkupi patentne pravice. S tem je mogoče vrniti posojilo in kriti stroške mladega podjetja (predvsem za najem različnih storitev), dokler ne pride pravi izdelek na trg. In pa seveda omiliti finančno tveganje raziskovalca, ki ponavadi nima velik denarja. Raziskave v biotehnologiji so zelo drage pa tudi patentiranje in plačevanje svetovalcev ni poceni. Poleg tega je za to treba imeti tudi potrpljenje. Tudi jezik, ki ga govorita raziskovalec in vlagatelj, in njuni „ideali“ se precej razlikujejo.

► S katerim patentom ste dosegli največ? Kateri ima največji potencial?

Z encimom iz vinske mušice, deoksiribonukleozid kinazo. Uporablja se za sintezo finih kemikalij ali pa kot samomorilski gen pri genski terapiji proti raku. V zadnjem času pa spet oživljam projekte, ki bi lahko bili uporabni pri uporabi GMO (genetsko modificiranih organizmov) v prehrabeni industriji. Denimo kvasovke, ki poleg tega, da pomagajo pri vzhajanju testa, dodajajo tudi posebno aromo ali pa izdelek obogatijo z dodatnimi vitamini.

Zdaj se mi že kar fino zdi, ker vam lahko redno pošljem po eno pesem, sploh zato, ker se kompletan švedski prevod zbirke Roza vetrov nezadržno bliža koncu. Tale naj bo za te poletne dni, ki jih bova z možem po dolgem času spet preživela na Švedskem in Finskem. Obljubljam vam, da lahko v enem od naslednjih mojih prispevkov pričakujete nenavadno zgodbo, povezano s švedsko literarno klasiko, ki se človeku zgodi enkrat ali nikoli v življenju. Zgodba še nima epiloga in upam, da se bo samo še razraščala... Za tokratni prispevek pa pošiljam pesem OGNJENA /ELDIG,

iz knjige ROŽA VETROV – Ajda Balderman Baliž

Prevedla: Annette Rosenberg

www.fly.to/ajda

OGNJENA

Od kod ta ogenj?
Kaj ga prižiga?
Zakaj ne morem bit krotka in tiha?

Pravijo, da molitev pomaga,
ampak to je že druga pesem.
Pravijo tudi, da učinkuje,
če dopustim in plemenite misli negujem.

Sploh smem bili nepopolna?

Počasi zaznavam vse, kar me obdaja.

Stapljam se z ognjem,
luč skozi mene pluje,
jemljem si, kar želim
in se ponovno rodovitna razdajam.

ELDIG

Var kommer denna eld ifrån?
Vad tändes den?
Varför kan inte jag vara blygsam och tyst?

Det sägs att böner hjälper,
men det är redan en annan dikt.
Det sägs också fungera,
om jag tillåter, och kärleksfullt vårdar dessa ädla tankar.

Inte perfekt, kan det vara jag?

Sakta känner jag allt som omger mig.

Jag blir ett med elden,
lågan brinner i mig.
Jag tar vad jag vill
och ger mig själv tillbaka, fruktsam, igen.

Pa še malo za šalo

Foto: L.
Kramberger

MLODA KÜRA (= Mlada kokoš)

Vir: (Prleška poezija)

*Internetni (neznan)
poet, 2005*

Mlada küra se odloči,
friško v gnezdo doj se počí:
"Zaj sen že zadosti zrela,
ka bi kakšno jajco mela."

Eno vüro tak čepi,
no pomalen doj tiši,
s škrampli prsa si potpira,
pa na rit se koncentrira.

Drügo vüro tak čepi,
švic po perji se cedi,
krč lovi jo tijan f klün -
ali jajce neče vün...

Tretjo vüro tak čepi,
fse se v glovi ji vrti,
püto ma že čist pri riti -
ali jajce neče priti...

Te pa naednuk zropoče,
pa zleti iz riti vroče,
kviški skoči bogi vrag:
"Mon ga! Mon ga! Kokodak!"

"Jajce! Jajce! Bog libleni!"
Celi kürjak zaj je jeni,
kokodaka s kota f kot,
ka priküri kcoj kokot.

Doj do gnezda stopi strogo,
no pošlatne notri z nogo:
"Ka se, baba, sigdar dere,
dere v gnezdo se posere?"

Izdajatelj / Utgivare:

Slovenska zveza / Svenska riksförbundet i Sverige

Box 237, 261 23 LANDSKRONA

Telefax: 0457-771 85 / 031-52 82 96

Predsednik/Ordför: Ciril M Stopar, Tajnik/Sekr: Marjana Ratajc

KK SLOVENIJA

c/o Rudolf Uršič

Norregata 9, 633 46 Eskilstuna

Preds.: Rudolf Uršič, 016-14 45 49

SD IVAN CANKAR C/O Jenko

N Långgatan 93

330 30 Smålandsstenar

Preds.: Branko Jenko, 0371-303 15

SD SIMON GREGORČIČ

Scheelegatan 7

731 32 Köping

Preds.: Alojz Macuh, 0221-185 44

KD SLOVENIJA

Vallmovägen 10

293 34 Olofström

Preds.: Ciril M. Stopar, 0457-771 85

SLOVENSKI DOM

Parkgatan 14

411 38 Göteborg

Preds.: Jože Zupančič, 031-98 19 37

SLOV./ŠVEDSKO DRUŠTVO

c/o Barač, Pårarpsv 37

256 69 Helsingborg

Preds.: Milka Barač, 042-29 74 92

Veleposlaništvo Rep. Slovenije

Styrmansgatan 4

114 54 Stockholm

telefon 08 545 65 885/6

faks 08 662 92 74

e-pošta vst@mzz-dkp.gov.si

SKD FRANCE PREŠEREN

Box 5271

402 25 Göteborg

Ladislav Lomšek, 031-46 26 87

SKD PLANIKA

V:a Hindbyvägen 18

214 58 Malmö

Ivanka Franceus, 040-49 43 85

SD LIPA

BOX 649

261 25 Landskrona

Lazukič Andrej, 042-702 69

SLOVENSKO DRUŠTVO STHLM

BOX 832

101 36 Stockholm

Pavel Zavrel, 08-85 72 59.

PEVSKO DRUŠTVO ORFEUM

c/o Bencek-Budja, Hantverkarg 50

261 52 Landskrona

Augustina Budja, 0418-269 26

SLOVENSKA KATOL. MISIJA

Parkgatan 14

411 38 Göteborg

Zvone Podvinski, 031-711 54 21

VELEPOSL. KRALJ. ŠVEDSKE

Ajdovščina 4/8

SI - 1000 Ljubljana, Slovenija

(+386) 01-300 02 70

Tisk / Tryckeri: Tryckhuset; COMAR-PRINT AB, Landskrona